

ZA FRANTIŠKEM GOLDSCHIEDEREM

Lednová zpráva o úmrtí dr. Františka Goldscheidera nás zasáhla co nejtíživěji. Znal jsem jej ještě z Československa z doby před rokem 1968 nejen jako šéfredaktora KINA, ale i předsedu tehdy těžce prosazované Federace čs. filmových klubů. Tím větší bylo překvapení, když se před léty objevil ve Frankfurtu, přišel za námi oklikou do emigrace. Filmové kluby v exilu jsme s ním nezaložili, ale vždy na zavolání přišel a pomohl. Uváděl nám ve Frankfurtu i v Kolíně nad Rýnem večer s Lidou Baarovou a stále se zajímal, co je v životě emigrace nového. Dělal cykly východoevropského filmu na frankfurtské univerzitě a v Komunálním kině, přispíval do BBC do Londýna a spolu s námi se dočkal touženého převratu, kdy se opět mohl vrátit na stránky svého milovaného KINA. Začal si zde vzpomínat, pro staré a osvědčené dosudbojovníky až nepříjemně. Stále jsme jej přemlouvali, aby napsal vzpomínky "s kým seděl z filmového světa u stolu". Měl ještě hodně plánů a bude nám chybět jeho zavolání -vah

Zemřel František Goldscheider

Jsou zprávy, před kterými člověk v první chvíli zakřičí, protože se poleká neodvolatelnosti, která v nich vězí. Koneckonců z Frankfurtu do Prahy je daleko a falešné zprávy se u nás šíří s lehkostí motýlího letu. Tato bohuzel falešná nebyla. Vzpomněl jsem si, jak mě, lenkrát novopředčeného redaktora Kina, poslal šéfredaktor pan doktor Goldscheider na Barrandov, abych vyhledal pana režiséra Kachynu a vyzvěděl od něj pro časopis něco o filmu Ucho. Nezapomněl ode mě pozdravovat. Kladi mi na srdce. Pan režisér byl vlnitý, ale Ucho sam neviděl, vyjma naposled na stíhacím stole. Potkal pry ho ale jeden člověk od Stb, který Ucho viděl služebně a ten se vyslovil uznale: „Pane Kachyna, jste v životní formě“. No, a pak roky plynuly, v redakci se objevili všelijací lidé, kteří panu doktorovi Goldscheiderovi vysvětlili, že už nemůže být šéfredaktorem, což on uznal a on sám se ujali řízení a bylo to čím dál horší. Přece jen ale pana doktora nikdy nepřestalo zajímat, kdo ho pozdravuje. Věděl jsem, že mu na tom záleželo, a tak jsem si občas nějaký ten pozdrav vymyslel, když někdo zapomněl. Ale musím říci, že to nebylo často. Lidé ho měli rádi. Ale stejně všechno bylo čím dál horší a zdálo se, že už to nikdy ani lepší nebude. Potom někdy před deseti lety, bylo takové teplé září, jsem se s politováním dozvěděl, že v Praze ani nikde na východ od ašského výběžku pana doktora Goldscheidera už nepolkám. Zařadil se do stále povážlivě rostoucí skupiny lidí, kteří, ač nebyli mrtví, patřili v paměti někým tam poblíž. Už nikdy víc. Jenže čas netekal opouštěm trnůl a přišla pozvánka na novinářské promítání před jednadvaceti let opožděnou premiérou filmu Ucho. Šel jsem tam, jako všichni, s povznášejícím chvěním v duši. Tak přece! Vtom salkem zavlnila zpráva: doktor Goldscheider je tady. A pak tam opravdu byl, ani se moc nezměnil za ty roky a všichni měli velkou opravdovou radost, že ho znovu vidí. Bylo to takové malé kouzlo, které se přidalo k tomu velkému kouzlu, panbůh, když chce, dokáže takové věci zařadit. Bylo moc dobře, že se pan doktor mohl do Prahy vrátit, patřil sem, lidé ho tu měli rádi. A jemu se stýskalo. Prolo sem totiž spěchal. Bylo dobře, že se mohl vrátit na stránky Kina a na podium pilsenského Finale. Bohužel, bylo to tentokrát už opravdu naposled. Pane doktore, mám vám vyřdit moc hezký upřímný pozdrav ode všech.

O. Knittl

xx Ve Frankfurtu byla 31. ledna do 16. března otevřena výstava "Prehischeide Prag - Deutsche Emigranten 1933-1945". Předtím ji mohli vidět Pražáci v Muzeu hl. města Prahy. Československo přijalo v době prvé republiky na 10.000 německých emigrantů pronásledovaných Hitlerem. Výstava obsahuje 450 dopisů, fotografii, pasů a dalších dokumentů.

LEA LUSTYKOVÁ z Frankfurtu přeložila z češtiny do němčiny dvě práce českých autorů, nedávno zemřelého Milana Šimečky "Konec nehybnosti" /máme v češtině/ pro Verlag Neue Kritik ve Frankfurtu a knihu žuzany Brabcové "Daleko od stromů? která původně vyšla česky v Indexu v Köln.

Již po druhé, tentokrát v časopise právnického spolku Všehrd "Kavárna AFFA č.1/90" promluvil kriticky o emigraci Jaroslav Hutka.

Přinášíme výňatek:

INTERVIEW

Jaroslav Hutka

K: Když jsi vzpomněl ty krajany - setkal ses s někým, než jsi odešel - poté, co začala revoluce? Slyšel jsi nějaké hodnocení, jak se o událostech debatovalo?

JH: Pod slovem krajan myslím takový ty bíbounky, který se jakoby politicky aktivizují, ale mám tam dost českých kamarádů, tedy v Kolíně, a s každým to dost hejbe. První jejich reakce byla - to mě překvapilo, že by se nikdy nevrátili. Ale myslím si, že to je taková hysterická obrana něčeho, s čím se nevyrovnali a s čím se nelze vyrovnat - v určitým věku když odejdeš, tak už se nestaneš příslušníkem jiného národa a s tím faktem se musíš nějak vyrovnat, a to je dost složitý - a teď taková revoluce v Čechách - že ty Čechy se tě dotýkají vždycky - to tě naprosto nabourává.

K: Je to jakási ublíženost?

JH: To si nejsem jist, jestli ublíženost, spíš bych to cítil jako takový výkřik o pomoc. Zvyknout si na cizinu - to lze, a ten Západ je vlastně příjemnej a klidnej, takže nakonec se tam dá docela tajn žít, ale přece jenom - abys měl v sobě psychický podmínky k tomu žít, musíš si v sobě uplést takovou jakoby pavučinu a některé věci svázat, některé popustit, některé přibavít, aby - to je dlouhý proces - abys tam mohl fungovat v jakýsi pohodě a tu nepohodu postrčit někde do podvědomí, což vyptýne pak jenom při alkoholismu a emigranti jsou skoro všichni alkoholici. A takováhle revoluce v Čechách každému položí otázku - každej se pak sám sebe ptá, co ta emigrace vlastně byla... Pak jsem tam zažil ještě víc diskusí - ale první bylo, - to byla právě ta reakce, na to se ani nikdo neptal, ale každej tvrdil, že návrat ne. Takže tam je nějaký strach z nevysloveného a jakási frustrace, že každej, kdo odcházela ven, měl svou představu, možná si to některý nepředstavovali moc pěkně, větší na ale jo, ono to nakonec je pěkný, ale je to úplně jiný, než předpokládáš. A to je vždycky šok, že ty se netrefíš do země, do které směřuješ, všechno je jiná.

V nejisté atmosféře války na golfu, předchozích sněhových kalmit a v druhém roce změnách poměrů v Československu se konal ve frankfurtské palmové zahradě tradiční 14. ples. Návštěva byla bohužel, vzhledem k výše uvedeným faktům asi o polovinu nižší, což ale kupodivu přispělo k tomu, že se ples líbil víc než jindy a měl intimní atmosféru. Byl také početně navštěven mladými lidmi z Československa. Yveta Simonová zpívala, jak je zvykem, svůj blok písniček, někteří návštěvníci byli zklamáni, neboť čekali, že je zřejmě bude provázet celý večer.

K tomu měl orchestr Josefa Hlavsy, který hrál již na lonském plese své vlastní kmenové zpěvky. Vedení restaurace vyhradilo sice 15. plesu v roce 1992 příznivější termín ještě v době karnevalu, ale s postupnou likvidací českého kulturního života v cizině za lhůstajného přihlížení jak čs. velvyslanectví tak čs. ústavu zahraničního, kterého víc zajímají peníze emigrantů, nabízí se otázka, proč se ještě angažovat? Na letošním plese se první prodělalo, výtěžek nestačil pokrýt náklady.

Jenůfa Soni Červené

[vah]: V německém nakladatelství Tende v Dülmen-Hiddingselu vyšel překlad románu Gabriely Preissové „Její pastorkyňa“ s názvem „Jenůfa — Die Ziehtochter“ od frankfurtské komorní pěvkyně Soni Červené. Dcera zakladatele kabaretu Červené sedma emigrovala v roce 1962 tak, že s kabečkou a psíkem Kačenkou přešla z východního do Západního Berlína. Zde působila tři roky, pak se usadila v působila ve Frankfurtu nad Mohanem, kde zůstala věrna své celoživotní lásce — Leoši Janáčkovi. Velké úspěchy slavila např. na scéně frankfurtské opery v roli Kabanichy v Kátě Kabanové. Hrál i v několika filmech, kde při uvádění v Čs. televizi bylo její jméno „samozřejmě“ vynecháno (Poslední Mohykán — 1947 aj.). Kariéru začala u Jana Wericha v Osvozeném divadle po válce a v Karlínském divadle s Vlastou Burianem a Vl. Rážem (kouzelná Káča v Divotvorném hrnci a ve hře Nebe na Zemi), než ji získali pro Janáčkovu operu v Brně u Zdeňky Chelabaly. Na Západě zpívala v pěti jazylkách po celém světě, překládala pro operní zpěváky Janáčkovy texty do francouzštiny, němčiny a angličtiny. Rozhodnutí přeložit Gabrielu Preissovou způsobilo „tápání“ západního diváka v nejasném Janáčkově ději, který si k zhuštnutí vybral jen druhou část. Se zahájením nové sezóny začala překvapivě působit v činohře, v Thalia-Theater v Hamburku.

LIDOVÁ DEMOKRACIE 19. 10. 90

Již na lonské letní prázdniny byl plánován kurs češtiny pro děti v Československu, bylo připraveno hezké prostředí u Chebu. Kurs by se dal sice uskutčnit i letos, ale zatím je přihlášených dětí asi 11. Nyní nám nabízí česká majitelka GS kursu v Düsseldorfu jazykový pobyt pro děti od 10 do 16 let ve středních Čechách nedaleko Orlické přehrady v době od 15. do 29. srpna 1991 za cenu DM 470,-. Kdo má o kurs zájem /pro své děti/ necht nám urychleně napíše.

Palais Jalta

V Spolkové republice Německo žije velký počet lidí příslušníků z východní Evropy. Ažylanté, současně i byvalí, se zakoupeným německým občanstvím (ne práva levným) přestěhovali na něj čekají v průměru 10 let a po celou dobu platí daně jako každý jiný, přistěhovalci i vysídlení. Zvláště z SSSR, Rumunska a Polska (Polsko ubývá pro velké akce s padělými doklady o německém původu). Na rozdíl od zahraničních dělníků, dříve nazývaných gastarbeitery, kteří měli podporu a zakládání svých tureckých, italských nebo řeckých státek, byli lidé z východní Evropy s výjimkou těch, co byli německého původu, opomíjeni. Velmi často dokonce shráblí jedinci, kteří pak za ně vydávali např. české noviny, které sotva stály za řeč. První se podařilo udělat z menší vily na nábreží Rýna v Kolně nad Rýnem východoevropské kulturní středisko Ignis, které je od počátku díky iniciativě vedoucího prvního polských rukou.

Mnohem širší je zeměpisný projektem z německé strany je právě se stabilizující Palais Jalta ve Frankfurtu nad Mohanem. Dnes se již ví, že bude umístěn díky podpůrné města v Bockenheimer Landstrasse. Už před několika lety vznikla myšlenka na jeho založení a nakladatelky z Neue Kritik, Dorothea Reinová byla duší celého podniku a měla kontakty k východoevropské kultuře. Sympatií pro českou kulturu dokázala vydáním monografie o malíci Inyén a překladů nejrozšířenějších článků od Mileny Jesenské (zvláště z doby Peroutkovy Přítomnosti) Alles ist Leben (Frankfurt nad M., 1984), které mají vyjít v novém, rozšířeném vydání. Stejně tak její zásluhou vyšel překlad knihy dcery Mileny Jesenské, Jany Černé, Adresy Mileny Jesenské, vydané v Klubu přátel poezie roku 1989 (německy v roce 1985).

TVORBA

Také Daniel Stroj z Mnichova, neuvážený exilový nakladatel především poezie /Poezie mimo domov/ a později i prózy /Poglar aj./ se rozloučil ve svém časopise OBRYS se svým čtenářem. Škoda, právě v poslední době začal být Obrys nezmlouvavým kritikem různých domácích kulturních poměrů. Na rozloučení reagoval kriticky Milan Jungmann v Literárních novinách /čtvrteční příloha Lidových novin/. Po vlastních zkušenostech se Danielovi ani nedivíme. Edice PaD v Mnichově pokračuje /vi. stránka s poezií /.

Nezoufejte, přátelé,

Je po vás tentokrát nepožadujeme předplatné na příští rok. Vydávání Obrysu tímto šlím končí. Držte v rukou jeho poslední číslo. Čtyřlístí, v desátém roce. Jsme toho názoru, že teď je zapotřebí, aby se snažili ti, kteří jsou doma, v Československu. Aby oni začali vydávat noviny a časopisy, které my v cizině budeme s respektu žít. První náznaky k tomu lze zaznamenat v některých periodikách, na ně jsme vás v letošních číslech upozorňovali. Redaktor tohoto časopisu napřítel spolupracuje s pražskou TVORBOU (Na poště 30, 112 86 Praha 1), její pravidelné čtení vám proto obzvlášť doporučuje. Na adrese TVORBY obdržíte užázková čísla a informace o předplatném.

Obrys ovšem uzavíráme tak, že jeho reaktace je kdykoli možná. Čili: při sebelepší obrázení demokratického procesu v Československu, při nejnepatrnějších pokusech o nový rozklad naší kultury, zůstáváme připraveni časopis obnovit. Ano, jsme si vědomi: komusi zná tato slova již teď jako výhrůžka. Za takovou at' ji bere! Nejsme tak naivní — my tedy venku — abychom nevěděli, že cesta Československa k pluralitní demokracii bude ještě hodně dlouhá. A že teprve po ní, po jejím zdolání, bude možný vstup našeho státu do Evropy. Zůstáváme přesto i nadále optimisty: zůstáváme optimisty s námi.

Budte zdraví, přátelé — a díky za ta dlouhá léta s našim časopisem! REDAKCE

Milí přátelé knihkupectví!

1. března 1991 tomu bylo 14 let, co jsme otevřeli skromný obchůdek s českými knihami ve Frankfurtu, tam, co je dnes Café Kafka. Ale již předtím jsme knihy zasílali poštou. Jak každý tvrdí, exilový život končí, zanikají nakladatelství a časopisy. Londýnské Rozmluvy jsou již rok v Praze, ze zaniklé curyšské Konfrontace a Crameria se stala pražská Konsultace a kdo ví, zda Skvo-rečtí vydrží ještě ty oznamené "dva roky". Loni zaniklo mnohochovské České slovo a Obrys, naštěstí z curyšského Reportéra je Polygon Reportér a drží se i švýcarský Zpravodaj. Končí římské Studie, Listy jsou v Praze již rok a Svědectví ještě asi neví...

Tím je pochopitelné, že dojde i na Dialog. Jeho dnešní obrát, vždycky nepatrný, stačí sotva na nájem skladu, jenž jsou zde mzdy, daně, telefon. Jsou dny, kdy už nás naprosto nikdo nepotřebuje, a zájem o videofilmy poklesl na minimum. Přitom v Praze vychází každý den něco zajímavého, předeem neožnamného a my odtud nestácíme ani knihy zaznamenávat a dávat do nabídek, ani pro ně neustále /a drazé/ jezdit do Prahy /poštovně v Praze dosáhlo evropské úrovně/.

Výsledkem musí být bohužel postupná likvidace, dva roky nam chybi k doplnění některých příček. Budeme stále více spolupracovat se soukromými knihkupci, momentálně je to knihkupectví K.H. Máchy v Litoměřicích a snad až ohromné finanční nároky povolí - i v Praze. Nadále musíme odtud opatřovat německé a anglické knihy. Ve frankfurtském skladu nás zatím určitě najdete o sobotách /10-13 hod./, jinak předem zavolejte nebo namluete na pásek, tel. 069-235280 příp. 234806. Písemné objednávky přijímáme i nadále a budeme přijímat, také konta zůstávají v platnosti. A chceme se pomalu orientovat i jinak, vedle Sprachrevue i na turistiku, zprůstředkování soukromého ubytování, kulturní schůzky, kursy apod. Jak to bude s frankfurtským plesem nevíme, snad se napříště sejdem jen v menším na společenském večírku. A pokud si od nás již nic nepřete, napíšte nebo zavolejte, musíme šetřit i poštovně a rozesílat vše na 8.000 adres každé 2 měsíce je nad naše možnosti. DIALOG

● **SPRACHREVUE** - předpíšte svým známým doma v Československu novou jazykovou revue pro hlubší poznání německého jazyka, výběr zajímavých článků z 10 německých, švýcarských a rakouských novin s překladovým slovníkem, s přílohou obrazového slovníku a se soutěží o ceny v DM. Předpl. na rok DM 20.00, vychází 6x do roka, 16 stran. Redakce ve Frankfurtu/M.

● Neznámé Kafkovy dopisy vyšly na podzim v pěkné grafické upravené názdře české, pak následovalo německé vydání, obě v Praze. Pohotovější byl Kafkův "kmenový" nakladatel S. Fischer ve Frankfurtu, který je vydal již v září. Západoněmecké vydání by se ale dalo nazvat "rychle ušitým". Je mnohem skromnější než pražské, bez reprodukcí faksimilií, menšího formátu, zkrátka a dobře pro milovníky Kafky i jako dárek je lépe dát přednost pražskému. Všechna vydání jsou u nás k dostání.